

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

سلسله انتشارات
کنگره بزرگداشت فقیه متألّه حضرت آیت الله سیدعلی آقاقاضی (ره)
(۷)

انوارِ مدایت

مجموعه احادیث اخلاقی

حجت الاسلام والمسلمین دکتر احمد غروی

انوار هدایت

مجموعه احادیث اخلاقی

حجت الاسلام والمسلمین دکتر احمد غروی

شمارگان: ۲۰۰۰ نسخه. تاریخ چاپ: پاییز ۱۳۹۱، تبریز
امور هنری و مراحل چاپ: کانون تبلیغاتی ثقلین (انتشارات نور ولایت)
۵۳۳۷۰۰۲ - ۰۴۱۱

این کتاب از سلسله منشورات کنگره بزرگداشت آیت الله حاج سیدعلی آقا قاضی (ره) می باشد که توسط اداره کل فرهنگ و ارشاد اسلامی آذربایجان شرقی منتشر می گردد.

شابک: ۳ - ۴۴ - ۸۸۱۵ - ۹۶۴ - ۹۷۸

فهرست

۷.....	مقدمه
۱۱.....	اشاره
۱۲.....	در معاشرت و افت و خیز با مردم
۱۳.....	در مدح و ذمّ
۱۴.....	در حرمت و مذمّت غیبت کردن
۱۵.....	در روش راه رفتن
۱۷.....	در مدح و زیبایی حسن خلق
۱۸.....	در غضّ بصر و چشم‌پوشی از حرام
۱۸.....	هوی و هوس دشمن عقل است
۱۹.....	غرور و مذموم بودن آن
۱۹.....	در حرص و آزمندی
۲۰.....	در حسن قناعت
۲۱.....	زهد و زاهدی
۲۱.....	اسم اعظم
۲۳.....	در فواید سکوت ممدوح
۲۳.....	در حسن و زیبائی قناعت
۲۴.....	معنای تسلیم در برابر خداوند

مقدمه

آشنایی با سیره و سلوک مفاخر علما و عرفا و تأسی به این الگوهای رفیع سعادت، چراغ راه رهروانی است که در وادی عبودیت قدم نهاده، می‌خواهند به سرمزل سعادت رهنمون گردند.

در جای‌جای میهن اسلامی ایران به ویژه سرزمین آذربایجان عالمان عارفی زیسته‌اند که دل به نور توحید بر افروخته و با عمل به معارف قرآن و آموزه‌های آسمانی ائمه اطهار علیهم‌السلام با چشم دل به مشاهده قیامت برخاسته‌اند.

طرح جامع «مفاخر آذربایجان، نمادهای عزت و سربلندی ایران اسلامی» با هدف آشنا کردن جوانان و نوجوانان با سیره و سلوک بزرگان علما و عرفا، نشر آموزه‌های بلند و متعالی قرآن و ائمه اطهار علیهم‌السلام، مبارزه با شبیخون فرهنگی دشمن، پیشگیری از گسست فرهنگ دینی بین نسل‌ها و... در سه بخش «علما و عرفا»، «شعرا و نویسندگان» و «شهادت و هنرمندان» به پنج زبان زنده دنیا و با بهره‌گیری از ظرفیت غالب رشته‌های هنری و فضای مجازی و... در حال اجراست.

انجام پژوهش جامع برای شناسایی مفاخر آذربایجان، تهیه تابلوی پرتره و خط هنری از زندگی‌نامه مفاخر، چاپ آلبوم نفیس از این تابلوها، تولید فیلم مستند سینمایی، تولید متون نمایشی، تدوین داستان زندگی و ایجاد سایت موزه دائمی و ایجاد سه نمایشگاه دائمی از آثار مفاخر و آثار تولید شده و برگزاری کنگره بزرگداشت و... از جمله برنامه‌هایی هستند که برای این مفاخر

پیش‌بینی گردیده است. بخش اول آثار تولیدشده مربوط به علما و عرفا آماده بهره‌برداری و بخش اول مربوط به شعرا و نویسندگان در دست اقدام است.

کنگره بزرگداشت سیدالعارفین آیت‌الله حاج‌سیدعلی‌آقا قاضی طباطبایی تبریزی قدس‌سره/شریف در همین راستا و با هدف ترویج دیانت و شرع انور اسلام، ایجاد فضای معنوی و باطنی در جامعه به‌ویژه در میان قشر جوان جامعه اسلامی و در مهد علم، ادب، حماسه؛ یعنی، آذربایجان و مرکز معنوی آن، تبریز برگزار می‌گردد.

آیت‌الله سیدعلی‌آقا قاضی رضوان‌الله تعالی‌علیه، فخرالعارفین و معلم‌السالکین الی‌الله است که با عالم بالا و لاهوت ارتباط معنوی داشته و در اثر این ارتباط معنوی با خدای سبحان، باطن خود را از تمام رذیله‌های مادی، عاری و خالی نموده و عالم ناسوت را هیچ انگاشته است.

آن عارف بزرگ با تمسک به قرآن و شریعت غرای ناب محمدی صلی‌الله علیه‌وآله، توانسته با ورود به دنیای عرفان و خوض در دریای بی‌کران معنا و تصفیه باطن، از قشریات و ظواهر مردود پرهیز نماید؛ تربیت عرفای گرانقدری چون علامه طباطبایی، شیخ‌محمدتقی آملی، شیخ‌محمدتقی بهجت و... نشان برجسته‌ای است از عمق تدین، عرفان، فقاقت و تقید کامل آن عارف حقیقی به شریعت نبوی.

کمیته علمی کنگره علاوه بر برگزاری جلسات با دعوت از علما و اساتید حوزه و دانشگاه، انجام دیدارهای مختلف با آیات عظام و کسب فیض از محضر رهبر معظم انقلاب اسلامی، حضرت آیت‌الله خامنه‌ای، تلاش کرد برای معرفی این شخصیت بزرگ به عموم مردم مخصوصاً نوجوانان و جوانان، آثار ذیل را

چاپ و تقدیم شیفتگان معارف و آموزه‌های قرآن کریم و ائمه اطهار علیهم‌السلام نماید:

۱ - **اخلاص‌مند اخلاص‌گیش** (فرازهایی از نامه‌های مرحوم آیت‌الله حاج سیدعلی آقا قاضی (ره) به مرحوم آیت‌الله سیدمحمدباقر قاضی (ره))

۲ - **کوه توحید** (بررسی سیر زندگی، افکار و آثار سیدالعارفین آیت‌الله سیدعلی آقا قاضی تبریزی (ره))

۳ - **آسمان توحید و معرفت** (شهود توحیدی و مراتب آن در مکتب قرآن و اهل بیت علیهم‌السلام)

۴ - **زینة الارشاد** (حواشی آیت‌الله حاج سیدعلی آقا قاضی بر کتاب «الارشاد» مرحوم شیخ مفید)

۵ - **سیدالعارفین** (یادنامه کنگره بزرگداشت آیت‌الله قاضی)

۶ - **مجموعه مقالات** برگزیده کنگره در دو جلد

۷ - **خبرنامه کنگره** در دو جلد

۸ - **تولید و انتشار آثار** (تصاویر، کتب، مقالات، فیلم‌ها و ...) در قالب چند رسانه‌ای

تمام آثار با داوری کمیته علمی کنگره چاپ گردیده است، با این حال صحت مطالب و دفاع از آن‌ها به عهده صاحبان آثار می‌باشد. امید که این هدایای باطنی آن فقیه عارف مورد عنایت حضرت احدیت جلّ علا و حضرت بقیة‌الله الاعظم عجل‌الله تعالی فرجه‌الشریف قرار گرفته و برای عموم سودمند واقع شود.

از گردآورنده گرامی این اثر ارزشمند، حضرت حجت‌الاسلام والمسلمین دکتر احمد غروی و اعضای فرهیخته و دانشمند کمیته علمی، اعضای ارزشی و پرتلاش کمیته اجرایی، بنیاد نیمه‌شعبان بخاطر قبول مسئولیت برگزاری این کنگره عظیم و همه عزیزانی که ما را در تدوین آثار و برگزاری این کنگره یاری فرمودند، صمیمانه تقدیر و تشکر می‌نماید.

در خاتمه امید وافر دارد که مطالعه‌کنندگان این آثار، با نظر
لطف و عنایت، کاستی‌های احتمالی را یادآوری فرمایند.

علی داننده

مدیر کل فرهنگ و ارشاد اسلامی

آذربایجان شرقی و دبیر کنگره

اشاره

مصباح الشریعه کتابی است که معارف الهی و شریعت اسلام و اخلاق اسلامی را از زبان حضرت صادق علیه السلام جمع آوری و در آن تدوین شده است و سید بن طاووس در کتاب «امان الاخطار» به این اشاره دارد و احادیث و روایات موجود در این جزوه از آن کتاب است.

در معاشرت و افت و فیز با مردم

قال الصادق عليه السلام:

«حسن المعاشرة مع خلق الله في غير معصية من مزيد فضل الله عند عبده، و من كان خاضعا في السر كان حسن المعاشرة في العلانية فعاشر الخلق لله تعالى و لا تعاشرهم لنصيبيك لا امر الدنيا و لطلب الجاه و الريا و السمعة و لا تسقطن بسببها عن حدود الشريعة... فاجعل من هو اكبر منك بمنزلة الاب و الاصغر بمنزلة الولد و المثل بمنزلة الاخ و كن رفيقاً في امرك بالمعروف و شقيقاً في نهيك عن المنكر... و اقطع عمّن ينسبك وصله ذكر الله و تشغلك الفتنة عن طاعة الله فان ذلك من اولياء الشيطان و اعوانه و لا يحملنك رويتهم الى المداينة عند الحق فان ذلك خسرانا عظيما»

حضرت صادق فرمود:

معاشرت خوب با مردم در غير معصيت از عنايات خاصه خداوند به بندگان است، هر كس در سرّ و حالت غير آشكار خاضع و فروتن باشد در حالت آشكار و علن رفتار زيبا دارد معاشرت با مردم به خاطر خدا باشد نه به جهت به دست آوردن امور دنيوي يا به خاطر جلب جاه و مقام مادي و يا به جهت تظاهر و ريا، مبدا نفس خود را به سقوط بكشاني به خاطر اين معاشرت ها.

کسی که از نظر سنی از تو بزرگتر است مانند پدر و آن کس که از نظر سن از تو کوچکتر است بمانند اولاد و هم سن را به منزله برادر منظور کن و حقوق این سه را در رفتار رعایت بنما و در امر به معروف و نهی از منکر حالت نصیحت و شفقت منظور و با کسی که تو را از یاد خدا دور کند دوری کن و با کسی که از اطاعت خداوند دور سازد معاشرت نکن زیرا اینگونه اشخاص از دوستان شیطان‌اند.

در مدح و ذمّ

قال الصادق علیه السلام:

«لا يصير العبد عبداً خالصاً لله تعالى حتى يصير المدح و الذمّ عنده سواء... ولا تفرح بمدح احد فانه لا يزيد في منزلتك عند الله... ولا تحزن ايضاً بدم احد فانه لا ينقص عنك به ذرة... وقف في مقام تغنم به مدح الله عزّ و جل لك و رضاه...»

حضرت صادق فرمود:

بنده خدا وقتی خالص است که مدح و ذمّ پیش او برابر باشد (یعنی از مدح غرور و از ذمّ بی انصافی حاصل نشود) هیچوقت با مدح فردی خوشحال نباش زیرا اینگونه مدح، مقام و مرتبت تو را پیش خدا بالا نمی‌برد و همین طور از ذمّ و بدگویی فردی محزون نباش زیرا اینگونه بدگویی برای تو نقص و کاستی نمی‌آورد. در مقام و مرحله‌ای که مدح و ذمّ خدائی است [آن را] غنیمت بشمار.

در حرمت و مذمت غيبت کردن

قال الصادق عليه السلام:

«الغيبه حرام على كل مسلم وصفة الغيبة ان تذكر احداً بما ليس هو عند الله عيباً و تذم ما تحمده اهل العلم فيه، او حى الله الى موسى بن عمران المغتاب هو اخر من يدخل الجنة ان تاب و ان لم يتب فهو اول من يدخل النار»

اصل الغيبة متنوع بعشرة انواع، شفاء غيظ و مساعدة قوم و تهمة، صدق خبر بلا كشفه و سوء ظن و حسد و سخرية و تعجب و تبرم و تزين فان اردت السلامة فاذكر الخالق لا المخلوق فيصير لك مكان الغيبة عبرة و مكان الاثم ثواباً.

در حرمت و مذمت غيبت کردن

حضرت صادق فرمود:

غيبت برای هر مسلمان حرام است. تعريف غيبت اين است كه به كسى نسبتى بدهى كه آن در پيش خدا عيب نيست و يا ذم و بدگويى از چيزى نمايى كه اهل دانش آن صفت را تمجيد مى كنند. خداوند به حضرت موسى وحى فرمود كه آخر فردى كه به بهشت وارد مى شود غيبت كننده است اگر توبه نمايد و اول كسى است كه به جهنم وارد مى شود اگر توبه نداشته باشد.

اصل توبه در ده نوع تصوير و تجسم دارد:

علت غيبت غيظ باشد يا به گروهى كمك شود يا تهمت و افترا باشد و يا تصديق خبرى نمايد كه حقيقت آن كشف نشده، سوءظن و حسد و مسخره كردن و عجب و تزين هم از

علل غیبت است اگر خواستی سلامتی از اینها حاصل شود
خالق و خدا را یاد کن نه مخلوق و آفریده را.

در رهش راه رفتن

قال الصادق علیه السلام:

«و کن متفکراً فی مشیتک و لا تکن مستهزأً و لا متبخرأً
فی مشیتک»

حضرت صادق فرمود:

در هنگام راه رفتن فکر کن و در حال رفتن استهزاء
کننده و متکبرانه نباش.

قال الصادق علیه السلام:

«لا یرکع عبد لله تعالی رکوعاً علی الحقیقة الا زینة الله بنور
بهائه و اظله فی ظلال کبریائه و کسائه کسوة اصفیائه»

حضرت صادق فرمود:

هیچ عبد و بنده‌ای برای خدا رکوع و خضوع حقیقی انجام
نمی‌دهد مگر اینکه او را مزین می‌نماید با نور و روشنائی الهی
و در سایه‌سار کبریا و عظمت خود قرار داده و لباس
برگزیدگانش را بر او می‌پوشاند.

قال رسول الله صلی الله علیه و اله:

«ان الله لا یرستجیب الدعاء من قلب لاه»

پیامبر خدا که درود خدا بر او و اهل بیتش باد فرمود:

خداوند متعال دعائی که با قلب و دل مشغول (غافل از
خدا) می‌شود مستجاب ننموده و مورد پذیرش قرار نمی‌دهد زیرا
انقطاع تام از دعا کننده حاصل نشده است.

اگر کسی خوف و امید و محبت به خدا داشته باشد کانه در حرم و مسجدالحرام و کعبه قرار دارد که به برکت حضور در آنها از خیلی معاصی و معایب دور می شود. کسی که در حرم (حرم مسافتی از چهار طرف در مکه است که اگر کسی در آن محدوده قرار بگیرد از اذیت و ایراد و خطر انسانها محفوظ می ماند) و چون داخل مسجدالحرام شود اعضاء و جوارح آن از معصیت دور می شود زیرا مسجدالحرام این معنویت را دارد و چون وارد و داخل کعبه شود قلب و باطن او استوار و مستقر می شود و غیر از خدا چیز دیگری او را مشغول نمی نماید.

قال الصادق علیه السلام:

«من رعى قلبه عن الغفلة و نفسه عن الشهوة و دينه عن البدعة و ماله عن الحرام فهو من جملة الصالحين»
امام صادق (ع) می فرماید:

هرکس قلب خود را از غفلت دور دارد و نفس خود را از شهوت دور نگه دارد و در دین بدعت ایجاد ننماید و مال خود را از حرام حفظ نماید او از زمره صالحین است که خدا در قرآن فرموده:
«ربّ هب لي حكماً و الحقني بالصالحين. شعراء ۸۳»

حضرت ابراهیم با آن همه مناجات که از جمله خلّت و دوستی با خدا (خلیل الله) درخواست ورود به جرگه صالحین می باشد.

قال الصادق علیه السلام:

«من كان ذاكراً لله على الحقيقة فهو مطيع و من كان غافلاً عنه فهو عاص و الطاعة علامة الهداية و المعصية علامة الضلالة...»

حضرت صادق علیه السلام فرمود:

هرکس یاد خدا کند به صورت واقعی و حقیقی، او مطیع نامیده می‌شود، هرکس غافل از خدا باشد او گناهکار و عاصی است علامت در راه خدا بودن اطاعت اوست و معصیت کردن به خدا، علامت گمراهی است.

در مدح و زیبایی مسن فلق

قال الصادق علیه السلام:

«حسن الخلق جمال فی الدنيا و نزهة فی الآخرة و به کمال

الدین و القرية الى الله تعالى»

حضرت صادق فرمود:

حسن خلق و داشتن اخلاق زیبا و حسنه، جمال و زیبایی در دنیا را دارد و خوشحالی و سرور در آخرت را سرمایه است. کسیکه حسن خلق دارد دین و اعتقادات او کامل و به خداوند متعال نزدیک‌تر است.

از امیرالمومنین علی علیه السلام سوال شد:

به چه وسیله به چشم پوشی از حرام اقدام کنیم؟

فرمود «متوجه باشید که شما در سلطه و علم و اطلاع

خداوند هستید که عالم و خبیر به سرّ و نهان شما است»

یعنی اگر خداوند را حیّ و حاضر در تمام مراحل بدانید از

محرمات به راحتی چشم‌پوشی حاصل می‌شود زیرا اعتقاد به

مطلع بودن خداوند در تمامی شئون هستید «بماذا يستعان

على غضّ البصر فقال بالخمود تحت سلطان المطلاع على

سرّک»

از حضرت عیسی علیه السلام نقل است:
«إياكم والنظر الى المحذورات فانها بذر الشهوات و نبات
الفسق»

از نگاه کردن به حرام و ممنوعات پرهیز کن زیرا آن نگاه ها
تخم شهوت بوده که در دل انسان کاشته می شود و محلّ
رویش فسق در انسان و بشر است.

در غضّ بصر و چشم پوشی از حرام

قال النبی (ص):

«غضّوا ابصارکم ترون العجائب»

پیامبر فرمود:

از محارم و حرام ها چشم پوشی نمایید. چشم دل باز شود
و غرایب و مقامات معنوی را ببینید.

هوی و هوس دشمن عقل است

قال الصادق علیه السلام:

«الهوى عدوّالعقل و مخالف الحق و قرین الباطل»

هوس، دشمن عقل و مقابل حق و همراه باطل است و
علائم هوی و هوس به ترتیب زیر است:
کسی که حرام خور باشد، غفلت از واجبات نماید و از
مستحبات و سنن سستی نماید و در ملامهی و مہویات غوطه ور
باشد.

قال الصادق علیه السلام:

«العاقل من كان ذلولاً عند اجابة الحق متضلعاً بقوله،
جموحاً عند الباطل خصباً بقوله يترك دنياه و لا يترك
دينه»

حضرت صادق عليه السلام فرمود:
عاقل کسی است که در مقابل حق خاضع بوده و آن را
قبول نماید و به خواسته عقل پذیرش داشته باشد و در موقع
مواجهه با باطل سرکش باشد و باطل را قبول ننماید. دنیا و امور
دنیوی را بتواند ترک کند لکن از دین و شریعت دوری نکند.

غرور و مضموم بودن آن

قال الصادق عليه السلام:
«المغرور في الدنيا مسكين و في الآخرة مغبون لأنه باع
الافضل بالادنى»

حضرت صادق عليه السلام فرمود:
مغرور و کسی که خودپسند است در دنیا بیچاره (چون
همراه و دوستی پیدا نمی کند) و در آخرت مغبون خواهد بود
چون حالت افضل (آخرت) را به حالت ادنی فروخته است یعنی
دنیا را ترجیح داده و خسران را خریده است.

در حرص و آزمندی

قال النبی (ص):
«الحريص بين سبع آفات صعبة، فكر يضّر بدنه و لا ينفعه
و همّ لا يتم اقصاه، و تعب لا يستريح منه إلّا عند الموت و
يكون عند الراحة اشدّ تعباً و لا خوف لا يورثه إلّا الوقوع

فیه و حزن قد کدر علیہ عیشہ بلا فائده و حساب لا
مخلص له من عذاب الله تعالى الا ان يعفوا الله عنه و عقاب
لا مفر له منه ولا حيلة»

پیامبر گرامی در مذمت حریص و آزمند می‌فرماید:
حریص در بین هفت بلا و آفت سخت گرفتار است: فکر
مضر برای بدن که هیچ منفعتی ندارد، غم و هم تمام نشدنی
زحمتی که هیچ وقت دست‌بردار نیست مگر وقت مرگ و در
وقت استراحت (خواب)... بیشترین زحمت و سختی را داراست و
ترس و وحشتی که ول کن او نیست مگر به آن گرفتار شود.
محزون همیشگی که خوشی او را مکدر خواهد کرد، حساب
آخرتی که گریبان‌گیرش می‌باشد مگر خدا رحم کند و عفو
نماید و عذاب اخروی که فراری از آن متصور نیست.

در مسن قناعت

قال رسول الله (ص):

«القناعة ملك لا يزول و هي مركب رضي الله تعالى تحمل
صاحبها الى داره فاحسن التوكل فيما لم تعطه و الرضا بما
اعطيت و اصبر على ما اصابك...»

فرار از حرام و کسب حرام و مشتبه، مورد سفارش و
توصیه اسلام و ائمه و شارع مقدس است لذا وسایلی که بتواند
این امر را محقق کند در لسان آنها بیان شده از جمله آنها
قناعت است پیامبر می‌فرماید:

قناعت ملک زوال‌ناپذیر می‌باشد و قناعت مرکبی است
که خداوند راضی است که سوار او به مقصد برسد پس توکل
خود بر خدا را استوار ساز و به آنچه داده‌اند راضی باش.

زهد و زاهدی

قال الصادق عليه السلام:

«الزهد مفتاح الآخرة و البراءة من النار و هو ترك كل شى
يشغلك عن الله تعالى من غير تأسف على فوتها و لا
اعجاب فى تركها و لا انتظار فرج منها و لا طلب محمدة
عليها و لا غرض لها بل يرى فوتها راحة و كونه افة...
و الزاهد هو الذى يختار الآخرة على الدنيا و الذل على
العز... و عافية الاجل على المهنة العاجل... و تكون نفسه
فى الدنيا و قلبه فى الآخرة»

حضرت صادق علیه السلام در باره زهد و زاهدی
می فرماید:

زهد کلید درى است از اینکه بر چیزى که تو را از خداوند
متعال دور کند، دورى کنی. لکن این دورى بدون تأسف بر
فوت آن و اعجاب و بزرگ‌نمایی هم نباشد و در زهد انتظار بر
آورده شدن در آینده مطلوب نیست، زاهد برای زهد خود نباید
منتظر تشکر و خوش‌آیند دیگران باشد زاهد کسی است که
آخرت را بر دنیا و کوچکی در دنیا را بر عزت نامطلوب و غیر
معقول و معنوی برگزیند.

اسم اعظم

«سئل عن رسول الله (ص) عن اسم الاعظم فقال (ص) كل
اسم من اسماء الله اعظم ففرغ قلبك عن كل ما سواه و
ادعه باي اسم شئت»

در اینکه تمامی اسامی خداوند جلوه‌ای از ذات اوست پیامبر (ص) فرموده هر اسم خداوند اسم اعظم است قلب و درون خود را از غیر خدا خالی کن و آن وقت خدا را با هر اسمی خواستی بخواه و دعا کن که استجابت نزدیک می‌شود. حضرت صادق در حلاوت دعا و در ظل و سایه خداوند بودن را اینطور ترسیم می‌فرماید:

«قال الصادق لقد دعوت الله مرة فاستجاب لي ونسيت الحاجة لان الاستجابته باقباله على عبده عند دعوته اعظم و اجل مما يريد العبد...»

یک بار هنگام دعا استجابت خداوند نصیبم شد یعنی اقبال و توجه خداوند را در درون خود احساس و درک نمودم حاجت و خواسته خود را فراموش کردم زیرا عنایت و اقبال ذات احدیت را زیباتر و بزرگ‌تر دیدم که در اندرون من مانند خورشید می‌تابیده.

امام سجّاد در خصوص کسی که برای بدست آوردن فضیلت معنوی و نفسانی، از فضیلت فرائض با ترک آن محروم می‌شود چگونه در دریای فوض الهی وارد خواهد شد، می‌فرماید:

«عجبت لطالب فضيلة تارك لفريضة» و این امر تحقق پیدا نمی‌کند مگر به جهت محروم بودن از معرفت امور دنیوی و نفسانی و ترک نمودن و اعراض کردن از اراده و مشیت خدای متعال.

قال رسول الله (ص):

«كفى بالموت واعظا و بالعقل دليلا و بالتقوى زاداً و بالعبادة شغلاً و بالله مونساً و بالقران بياناً»

بالاترین موعظه برای تلطیف روح و نصیحت واقعی، یاد مرگ است و بالاترین دلیل برای اثبات امور، بهترین توشه برای آخرت، تقوی و پرهیزگاری است و عبادت خداوند زیباترین و پرمفعت‌ترین مسئولیت دنیوی و خداوند بهترین مونس و همراه است و شرح و بسط معانی فرهنگ دینی در قرآن مجید پیدا می‌شود.

در فواید سکوت ممدوح

قال الصادق علیه السلام:

«الصمت شعارٌ للمحققين بحقایق ما سبق و جف القلم به، و هو مفتاح كل راحة من الدنيا و الآخرة و فيه رضى الله و تخفيف الحساب و الصون من الخطايا و الزلل و قد جعل الله سترًا على الجاهل و زينا للعالم... فاغلق باب لسانك عما لك منه بدلاً... سکوت، شعار کسانی است که می‌خواهند حقایق گذشته را دریابند. سکوت کلید راحتی دنیا و آخرت است در سکوت رضامندی خدا و تخفیف حساب اخروی و مصون ماندن از خطا و لغزش است خداوند سکوت را پرده ساتر برای جاهل و وسیله تزئین برای عالم قرار داده پس زبان خود را از آن چیزهائی که می‌توانی ساکت باشی بسته نگهدار.

در مسن و (زیبائی قناعت

قال الصادق علیه السلام:

«لو حلف القانع بتملكه على الدارين لصدقه الله عزّ و جل بذلك و ابره لعظم شان مرتبة القناعة»

امام صادق علیه السلام فرمود:

اگر قانع و کسی که در دنیا قناعت پیشه کرده قسم یاد کند که دنیا و آخرت در تملک و ملکیت اوست خداوند او را تصدیق و امضا می کند یعنی کلام او عین حقیقت است زیرا مرتبت و مقام قناعت آن را ایجاب می کند.

قال الصادق علیه السلام:

«نجوی عارفین تدور علی ثلاثة اصول الخوف و الرجاء و الحب»

حضرت صادق فرمود:

مناجات عارفین (عرفا) بر سه محور استوار است، ترس، امید، دوستی، اگر خوف از خدا باشد از معاصی و گناه فرار می نماید و چون امیدوار به رحمت خدا است، خدا را می خواند و یاد می کند و فعلیت دوستی با خداوند او را بر دیگری ترجیح داده و دستورهای او را عمل می کند.

معنای تسلیم در برابر خداوند

قال الصادق علیه السلام:

«من اتی بامر الله تعالى و سنت نبیه (ص) خاضعا له خاشعاً فیه فله الامان من بلاء الدنيا و البرائة من عذاب الاخرة»

سلام از اسمای خاص خداوند است خدا آن را در میان بندگان به ودیعت گذارده تا در تمامی شئون خود به کار گیرند و از خطرات در امان باشند لذا حضرت صادق فرموده «هر کس امر خداوند متعال و سنت و روش پیامبر او را در حالی که خشوع و خضوع هم دارد انجام دهد از بلایای دنیوی و از آتش جهنم اخروی در امان خواهد بود.»